

Sygn. akt I UK 495/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania W.I.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 marca 2019 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...] /17,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 12 lipca 2017 r. oddalił apelację pozwanego organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w B. z 1 lutego 2017 r., który uwzględnił odwołanie ubezpieczonego W.I. i zmienił decyzję pozwanego z 25 listopada 2014 r. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury z

powszechnego wieku z dniem 1 września 2014 r. i zobowiązał organ rentowy do obliczenia wysokości emerytury na podstawie art. 55 w związku z art. 26 ustawy i pomniejszenia jej podstawy zgodnie z art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Pozwany w decyzji odmówił ubezpieczonemu takiego obliczenia emerytury, ponieważ pobierał przyznaną wcześniej emeryturę. Ubezpieczonemu (ur. 27 listopada 1937 r.) przyznano prawo do wcześniejszej emerytury od 1 września 1994 r. (na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z przyczyn dotyczących zakładów pracy). W grudniu 2014 r. złożył wniosek o emeryturę z powszechnego wieku, domagając się jej wyliczenia na podstawie art. 55 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (ustawy emerytalnej). Wcześniej został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie zlecenia od 22 do 29 września 2014 r. Sąd Okręgowy stwierdził, że żądanie ubezpieczonego było zasadne bo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (65 lat ukończył 27 listopada 2002 r.) kontynuował ubezpieczenia (umowa zlecenia od 22 do 29 września 2014 r.) i wystąpił z wnioskiem o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego po 31 grudnia 2008 r., tj. 29 października 2014 r. Obliczone hipotetycznie świadczenie na podstawie art. 55 w związku z art. 26 ustawy emerytalnej, nawet po potrąceniu w myśl art. 25 ust. 1b, jest wyższe od tego, które otrzymuje.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił apelacji pozwanego. Osoba uprawniona do emerytury na dotychczasowych zasadach (art. 27) nie traci prawa do ustalenia korzystniejszej wysokości emerytury kapitałowej (art. 26), jeżeli kontynuuje ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpiła po 31 grudnia 2008 r. Błędne jest stanowisko pozwanego, że art. 55 ustawy emerytalnej nie dotyczy osób, które mają już status emeryta, tj. mają ustalone prawo do emerytury i świadczenie to pobierają. Skoro ustawa dopuszcza kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, to byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55, że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym możliwe byłoby tylko wówczas, gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (nabycie statusu emeryta). W uzasadnieniu argumentacji Sąd Apelacyjny wskazał na orzecznictwo

Sądu Najwyższego, w tym wyrok z 4 września 2013 r., II UK 23/13. Ubezpieczony spełnia warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 ustawy emerytalnej, zaś z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpił po 31 grudnia 2008 r. Brak jest podstaw do stawiania znaku równości między „kontynuowaniem ubezpieczenia” a „nierozwiązaniem stosunku pracy”. W przepisie jest mowa o kontynuowaniu ubezpieczenia po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 wieku emerytalnego, a nie o kontynuowaniu ubezpieczenia po nabyciu uprawnień do emerytury wcześniejszej lub emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Chodzi o to, aby ubezpieczony, po osiągnięciu wieku emerytalnego, pozostawał w ubezpieczeniu. Ustawa nie ustanawia minimalnego okresu, w którym ubezpieczenie ma być kontynuowane.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni art. 55 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 26 i art. 27 tej ustawy poprzez przyjęcie, że ubezpieczony po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe zawierając umowę zlecenia na okres 8 dni.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący zasadnie zarzuca naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię.

Prawo do ustalenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ma ten ubezpieczony, który kontynuował ubezpieczenie i o emeryturę powszechną (art. 27) wystąpił po 2008 r.

Wnioskodawca nie spełnia tego warunku, gdyż otrzymał wcześniejszą emeryturę w 1994 r. i nie kontynuował ubezpieczenia (zatrudnienia).

Zatrudnił się na krótko przed wnioskiem o obliczenie emerytury na podstawie art. 55 w związku z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach. W takiej sytuacji pozwany zasadnie odmówił prawa do ustalenia emerytury na podstawie art. 55.

Przesłanką negatywną jest brak kontynuowania ubezpieczenia, czyli ubezpieczenia emerytalnego i rentowego istniejącego przed osiągnięciem zwykłego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy). Ustalono w sprawie krótkie zatrudnienie na zlecenie nie spełnia warunku z art. 55, czyli kontynuowania ubezpieczenia, dlatego

samo wystąpienie z wnioskiem o emeryturę po 2008 r. nie uprawnia do obliczenia emerytury na podstawie art. 26.

Wykładnia przyjęta w zaskarżonym wyroku jest sprzeczna z art. 55 i niezgodna z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego. Powołane przez Sąd Apelacyjny wyroki Sądu Najwyższego z 7 listopada 2013 r., II UK 143/13 i z 19 marca 2014 r., I UK 345/13 nie odnosiły się do przedmiotu sporu jaki występuje w obecnej sprawie. Kwestia prawna, która występuje w tej sprawie nie jest nowa. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jest zgodne. Stwierdzono bowiem, że „Uprawnienie do obliczenia emerytury na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.) ma ten ubezpieczony urodzony przed 1 stycznia 1949 r., który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a o emeryturę powszechną wystąpił dopiero po 31 grudnia 2008 r. Uzyskanie wcześniejszej emerytury nie wyłącza stosowania tej regulacji (wyrok z 29 stycznia 2014 r., I UK 411/13)”.

„Możliwość skorzystania z wtórnego przeliczenia świadczenia na podstawie art. 55 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych została przez ustawodawcę ściśle określona i nie dopuszcza wykładni rozszerzającej. Ustawodawca wyraźnie przewidział możliwość zastosowania art. 55 pow. ustawy tylko dla osób spełniających warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 pow. ustawy, które kontynuowały ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego, a z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpiły po dniu 31 grudnia 2008 r., ergo wyraźnie wyłączył przeliczenie „starej” emerytury według nowych zasad (wyrok z 31 stycznia 2017 r., II UK 652/15)”.

„Z możliwości obliczenia wysokości emerytury na podstawie art. 55 u.e.r.f.u.s., nie mogą korzystać ubezpieczeni urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949 r., także kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnego, którym przyznane zostały emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy) przed końcem 2008 r. w wysokościach obliczonych według dotychczasowych zasad, także wówczas gdy nie pobierali takiego świadczenia, wobec

kontynuowania zatrudnienia (wyrok z 8 marca 2017 r., II UK 755/15)” (...). Zakresem podmiotowym tego przepisu objęci są ubezpieczeni „spełniający warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27” (a nie ubezpieczeni, którzy uzyskali prawo do tego świadczenia), kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Z tego wynika, że chodzi o nabycie prawa do tego świadczenia *in abstracto* (w związku ze spełnieniem warunków – art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej), a nie *in concreto* (na skutek złożonego wniosku o świadczenie – art. 116 ust. 1 w związku z art. 129 ust. 1 tej ustawy) przez osobę, która po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuowała ubezpieczenia emerytalne i rentowe i dopiero następnie wystąpiła z wnioskiem o emeryturę. Taka interpretacja odpowiada również wynikom wykładni systemowej i celowościowej. Przepis art. 55 został umieszczony w Dziale II Rozdziale 4 ustawy emerytalnej, zatytułowanym „Ustalanie wysokości emerytur, o których mowa w art. 27-50e”. Nie budzi wątpliwości, że wszystkie przepisy zawarte w tym rozdziale ustawy emerytalnej dotyczą ustalania wysokości emerytury z określonego tytułu przyznawanej na skutek pierwszego wniosku o to świadczenie, a nie przeliczania wysokości wcześniej przyznanej tego rodzaju emerytury. Przepisy odnoszące się do przeliczania wysokości nabytej wcześniej emerytury umieszczone są w zupełnie innej części ustawy emerytalnej, a mianowicie w Dziale VIII Rozdziale 3 tej ustawy, zatytułowanym „Zmiany w prawie do świadczeń i ich wysokości”. Oznacza to, że w art. 55 ustawy emerytalnej uregulowano sposób obliczenia wysokości emerytury uzyskanej w wieku powszechnym na skutek pierwotnego wniosku o to świadczenie. Dotyczy on zatem tylko tych ubezpieczonych, którzy w chwili składania tego wniosku spełniali warunki z art. 55 ustawy, a więc przede wszystkim kontynuowali ubezpieczenie emerytalne i rentowe po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, nie realizując uprawnienia do emerytury i w ten sposób przyczyniając się do powiększenia Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Takiej wykładni nie sprzeciwia się ograniczenie temporalne zawarte w art. 55 ustawy emerytalnej, czyli konieczność wystąpienia z wnioskiem o emeryturę przewidzianą w art. 27 ustawy po dniu 31 grudnia 2008 r. Z tego, że emerytura przyznana na skutek wniosku złożonego przed 1 stycznia 2009 r. nie może być obliczona według nowych zasad nie wynika bowiem, że

emerytura przyznana z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego na skutek późniejszego wniosku może być w każdym czasie przeliczona na podstawie art. 55 ustawy emerytalnej, jeżeli warunek kontynuowania ubezpieczenia emerytalnego i rentowych został spełniony później niż w chwili przyznawania prawa do tego świadczenia” (wyrok z 16 maja 2018 r., III PK 86/17).

Z powyższego zestawienia orzeczeń wynika, że na gruncie art. 55 warunkiem koniecznym (*sine qua non*) jest kontynuowanie ubezpieczenia sprzed osiągnięcia zwykłego wieku emerytalnego i wystąpienie z wnioskiem o emeryturę na podstawie art. 27 dopiero po 31 grudnia 2008 r. Można zwrócić uwagę na podobny przedmiot spraw w wyrokach Sądu Najwyższego z 20 września 2017 r., I UK 339/16 i z 16 maja 2017 r., II UK 219/16 (zob. także wyroki z 16 maja 2018 r., III UK 86/17; z 15 marca 2018 r., I UK 31/17; z 8 lipca 2015 r., II UK 217/14).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).